

OPONENTSKÝ POSUDEK NA DISERTAČNÍ PRÁCI PAVLA SVOBODY

„VARHANNÍ TVORBA NA OBJEDNÁVKU MEZINÁRODNÍ HUDEBNÍ

SOUTĚŽE PRAŽSKÉ JARO.“

Absolvent varhanního oddělení MgA Pavel Svoboda vypracoval disertační práci na téma „Varhanní tvorba na objednávku Mezinárodní hudební soutěže Pražské jaro.“ Zabývá se v ní historií varhanních soutěží při Pražském jaru a sleduje vznik skladeb soudobých autorů, vytvořených pro soutěžní účely. Zamýšlí se i širěji nad významem soutěží, srovnává jejich různé typy a využívá i vlastních zkušeností ze soutěžních klání. Rozsáhlá práce je pojata velmi široce a dělí se na řadu kapitol. V úvodní kapitole „Historie a souvislosti“ se zabývá soutěžemi všeobecně i specifikou varhan, jejich společenským postavením a vzhledem k tomu, že Mezinárodní varhanní soutěže PJ probíhaly od roku 1958 ještě v totalitním režimu, i tehdejší politickou situací a jejím vlivem na průběh soutěží. Mapuje také organizační změny po roce 1989 včetně jiného způsobu financování v rámci nové kulturní politiky. V tomto bodu se nezapře Svobodův eminentní zájem o tuto problematiku v souvislosti s jeho současnou funkcí ředitele Pardubické komorní filharmonie. Pozoruhodnou kapitolou je všeobecná analýza soutěží podle SWOT, vysvětlující jejich silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby. Dále Svoboda probírá detailně všech 10 dosavadních mezinárodních varhanních soutěží PJ, pokračuje rozbory vybraných čtyř skladeb, vytvořených k soutěži (Eben Moto ostinato, Kabeláč Fantasie d moll, Otmar Mácha Pražská fantasie a Otomar Kvěch Expiatio). Podařilo se mu vysledovat všechny skladby, zkomponované pro varhanní soutěže PJ, což nebyl jednoduchý úkol a stručně je charakterizuje. Dále popisuje 5 nástrojů, na kterých se dosud varhanní soutěže konaly, provádí jejich kritické srovnání a přidává ještě úvahu o stavbě nových nástrojů v Praze. V příloze připojuje kopie korespondence, zápis ze schůze, program koncertu laureátů z roku 1979 a rejstříkovou dispozici nástroje ve velkém sálu Rudolfiny. Přílohu doplňuje ještě faksimile skladby Petra Fialy Toccata drammatica.

Už tento stručný výčet obsahu naznačuje, že jde o disertační práci objemnou. Pavel Svoboda ví přesně, o čem píše a umí se pregnantně vyjádřit. Především je nutno velmi ocenit téma práce, prozatím nikým nezpracované, které přineslo časté návštěvy archivu PJ. Ten se ukázal leckdy ale jako málo spolehlivý a značně neúplný. Možná, že u jiných nástrojů v soutěžích PJ je situace lepší, ale u varhan bohužel s mnoha bílými místy. Přesto se podařilo zmapovat průběh jednotlivých ročníků varhanních soutěží včetně repertoáru i jejich laureátů, jejichž seznam uvádí. Svoboda také polemizuje s povinností k soutěži nastudovat povinnou českou soudobou skladbu. Upozorňuje na to, že pro zahraniční účastníky to může být překážkou a většinou se jim nevyplatí ji nastudovat pro jedno provedení. Jsou už předem přesvědčeni, že skladbu nezařadí do svého repertoáru. Zdá se ovšem, že Svobodova úvaha a event. vypuštění povinné české skladby nemá naději na úspěch, protože soutěže PJ ve všech oborech v principu požadují nastudování jedné české soudobé skladby a festivalový výbor je pravidelně objednává. Podnětné jsou také absolventovy úvahy o bodování při soutěžích, účasti nebo neúčasti vlastních žáků porotců a anonymním soutěžení v prvním kole. Problémem varhanních soutěží PJ zůstává interval jejich konání. Po velkém úsilí profesora Reinbergera se varhany jako koncertní nástroj přes nepřízeň doby na PJ prosadily roku 1958. Další ročník byl uspořádán až za 8 let,

potom po pěti letech s výjimkou ročníků 1971 a 1979. Od roku 1999 až po sedmi letech 2006 a dále opět po sedmi letech. Svoboda správně poukazuje na nefunkčnost takového nejistého modelu s proměnlivým odstupem mnoha roků. Vyjadřuje zklamání nad tímto stavem a upozorňuje na skutečnost, že naši varhaníci mají při studiu při dlouhých intervalech varhanních soutěží PJ minimální možnost zúčastnit se a přitom je právem pokládají za prestižní záležitost.

Několik nepřesností se pochopitelně při rozsahu práce do textu vloudilo. Jiří Reinberger nedojížděl za II. světové války do Lipska na konzultace ke Karlu Straubemu, ale k jeho nástupci v úřadu tomášského kantora Güntheru Raminovi.

K nejvýznamnějším žákům Bedřicha Antonína Wiedermann nepatřil rozhodně svým spíš lokálním působením Emil Vacek, ředitel LŠU v Táboře.

Ve výčtu varhaníků, kteří vystupovali v nově postaveném pražském Rudolfinu, je neprávem opomenut náš první koncertní varhaník Josef Klička.

Při sledování účasti v porotách soutěží PJ schází u Hanse Haselböcka ještě rok 1984. Zasedal tedy celkově ne 4x, ale 5x.

V roce 1979 získala dělenou II. cenu Ursula Copony-Philippi z Rumunska, uváděná nesprávně jako Compoy.

III. dělenou cenu na stejné soutěži získal Imrich Szabó, ovšem ne z Maďarska, ale za Československo. Je v současné době profesorem na VŠMU v Bratislavě.

V závěru formuluje Pavel Svoboda svoji představu, jak by měl vypadat ideální ročník soutěže PJ. Celá práce je vedena sympaticky ve velmi věcné rovině. Jen závěrečná kapitola se stylem mění a obsahuje značnou vlastní chválu volby tématu práce a vlastního hodnocení jejího přínosu. Hodnocení disertační práce ovšem není úkolem autora, ale oponentů a snad později i dalších zájemců o tuto tematiku při její dostupnosti v knihovně HAMU.

I přes tuto výhradu práci jednoznačně doporučuji k přijetí.

Jan Hora

Praha 23. 8. 2020